

Porteføljestyret for landbasert mat, miljø og bioressurser

Referat	Møte 2/2021
Dato	21.4. 2021 kl. 9 – 16
Sted	Webmøte

Til stede: Anne Ingeborg Myhr, *styreleder*, Aasmund Bunkholt, Karen Johanne Baalsrud, Göran Ericsson, Marit Kjeldby, Audun Korsæth, Stig A. Larssæther, Katrine Røed Meberg, Camilla Sandström, Eirik Selmer-Olsen,

Forfall: Nina Glomsrud Saxrud

Observatører: Gry Færevik, LMD,
Torstein Lindstad, KLD

Til stede fra Forskningsrådet:

Vidar Skagestad, Tina Rebecca Hov-Gylthe, Anicke Brandt-Kjelsen, Jonas Enge, Eli Ragna Tærum.
Per saker: Thorbjørn Gilberg (sak 16), Trond Einar Pedersen (sak 20), Lars Helgesen (sak 22).

Sak PSBIOMIL 13/21 Godkjenning av sakslisten

Vedtak: Sakslisten godkjennes.

Det kom inn en sak under eventuelt.

Sak PSBIOMIL 14/21 Godkjenning av referat

Vedtak: Referat fra møte 1 21 godkjennes.

Sak PSBIOMIL 15/21 Habilitet

Vedtak: Ingen inhabilitet ble avdekket knyttet til møtets saker.

Sak PSBIOMIL 16/21 Porteføljeanalyse

Til saken ble det ettersendt en porteføljeanalyse.

Administrasjonen viste i møte noen sentrale hovedfunn fra porteføljeanalysen knyttet opp til hvordan porteføljen fordeler seg langs noen sentrale dimensjoner, både som total portefølje og spesifisert ned på de tre delporteføljene (mat og bioressurser, naturmangfold og miljø og sirkulær økonomi). Det ble påpekt at porteføljeanalysen skal følge en felles mal for alle porteføljer, og at handlingsrommet for individuell tilpasning til ulike porteføljer og porteføljestyres behov følgelig er noe begrenset.

Porteføljestyret takket for presentasjonen i møte og mente at analysen viste mange interessante funn. Styret registrerer at analysen dukker ned på delporteføljenivå og stilte spørsmål om hvor hensiktsmessig dette er. Styret uttrykte også et behov for at vi tydeligere definerer innholdet i de ulike dimensjoner og begreper som analysen forholder seg til. Styret påpekte at analysen inneholder mange detaljer hvor helheten og hovedfunnene kan bli litt borte. Styret påpekte videre at analysen er bred og omfattende og følgelig litt vanskelig å legge til grunn for fremtidige investeringsvalg. For å lette dette arbeidet og for å kunne gjøre analysen til et godt kunnskapsgrunnlag for videre

investeringsvalg, etterlyste styret at administrasjonen i den endelige porteføljeanalysen trekker frem noen få hovedfunn og vektlegger hva administrasjonen eventuelt finner overaskende eller uventet i analysen.

Styret gav mange gode konkrete innspill til valg av innramming og fokus i analysene, bl.a. om hvorvidt det er relevant å ha med tallene for FFL-JA i den samlede analysen, da dette ikke er midler som kanaliseres gjennom Forskningsrådet. Her responderte administrasjonen at dette er et grep vi har tatt som en oppfølging fra Landbruksdirektoratet og LMD, for å se på helheten av aktivitet innenfor porteføljen mat og bioressurser. Styret fulgte opp med spørsmål knyttet til næring og fagkategorier og hvor hensiktsmessig disse er sammensatt. Her viste administrasjonen til at dette er gitte kategorier som ligger fast.

Styret var ellers opptatt av dette med å definere et sett med indikatorer (aggregert) som kan følges over tid, og som kan synliggjøre effekten av det vi investerer i, knyttet til målene i porteføljeplanen. Administrasjonen orienterte om at dette er en oppgave som er gitt topp prioritet sentralt i Forskningsrådet, og som vi må ta med oss inn i arbeidet med revidert porteføljeplan. Porteføljestyret etterlyste avslutningsvis en prosess for bedre involvering med andre porteføljer og porteføljestyrer, gitt styrets ansvar for brede samfunnsområder som går utover porteføljen og ditto porteføljeanalysen. Administrasjonen pekte på at dialog med andre styrer allerede er i gang (Helse, Hav) og at vi skal tilrettelegge for dialog med andre porteføljestyrer.

I flukt av saken bad styret administrasjonen forberede en orienteringssak om dette med statsstøtte og bagatellmessig støtte. Dette er krevende begreper å forholde seg til.

***Vedtak:** Porteføljestyret takker for orienteringen. Administrasjonen tar med styrets innspill inn i videre arbeid med porteføljeanalysen og i arbeidet med investeringsplanen.*

Sak PSBIOMIL 17/21 Investeringsplan 2022-2024

Administrasjonen innledet til saken med å ta en gjennomgang av handlingsrommet for investeringene. Det ble vist til at bærekraftsmålene, langtidspanen for forskning og høyere utdanning og ikke minst (1) Forskningsrådets strategi, (2) porteføljeplanens scope av tematikk og struktur og (3) føringer i tildelingsbrev fra departementene setter retning for hva og hvordan det bør investeres for den aktuelle porteføljen (med de tilhørende delporteføljene).

Deretter innledet administrasjonen til en diskusjon om mulige veivalg for nye investeringer for perioden 2022-2024. Styret ble bedt om å reflektere langs tre akser: (1) investeringer som treffer utfordringsbildet, (2) investeringer som treffer strukturelle behov og utfordringer og (3) investeringer som treffer behovet for å gjøre kunnskap kjent og anvendbar for næring, forvaltning og politikk. Administrasjonen la frem noen konkrete forslag til investeringsvalg og bad om styrets kommentarer til disse.

Styret takket for godt oppspill til diskusjon og sluttet seg til at investeringene bør dekke opp om de tre inngangene nevnt over. LTP blir viktig og strukturerende dokument framover, og det er viktig å tenke investeringer på både kort og lengre sikt basert på dette. Mange ressursstrømmer går igjennom porteføljene, og det er viktig å se et mest mulig helhetlig bilde og hvilke handlingsrom porteføljestyret har på sikt. Det å identifisere utfordringer framover og bygge opp samarbeid og finansiering til dette blir sentralt. Porteføljestyret understreket sitt komplekse ansvar, og behovet for å utfordringer, analyser/resultater og kanskje evalueringer i sammenheng som grunnlag for investeringer. Styret diskuterte behovet for å tenke nye konstellasjoner og grunnlag for 'djerve' beslutninger for å utfordre og møte nye kunnskapsbehov som kan gi grunnlag for politikk- og næringsutvikling.

Til punkt 2 vil bl.a. kunnskapssynteser blir viktig fremover, likeså fremtids-scenarier. Eksempelvis ble kunnskapssynteser knyttet til forståelse av miljøaspekter som naturmangfold i beslutninger i

næringslivet og forvaltning trukket fram, der det i dag er stor forskjell mellom forståelse for og vektlegging av natur kontra forståelse for klima. Til punkt 3 vil kompetanseutvikling stå sentralt. Porteføljestyret uttrykte også interesse for å delta i utlysninger om forskning for grønn økonomisk omstilling. Styret var ellers opptatt av hvordan initiativet Grønn plattform vil påvirke investeringsvalgene fremover, det blir viktig å se til hva som finansieres her. EUs taksonomi for bærekraft bør integreres. Porteføljestyret løftet frem flere kunnskapsutfordringer og investeringsbehov knyttet til bl.a.:

- matsikkerhet og det faktum at vi eksporterer råvarer og importerer ferdigvarer
- planetens tålegrense og sterk bærekraft må løftes. Kan indikatorer og avkastning inkluderes?
- grønn økonomisk omstilling bør inkludere 'smultringøkonomi-ressursdimensjonen', bør tenkes bredt og tverrfaglig, koples mot sirkulær økonomi og samfunnsvitenskapelige utfordringer – hva er sentralt ut fra porteføljens ansvarsområde?
- nasjonal konkurransekraft i bionæringene, kunnskap for økt selvforsyning
- forholdet mellom teknologi, økonomi og samfunn
- vektlegge kunnskapsmottakerne sterkere, enkeltmenneskers rolle, mulighet, adaptiv kapasitet til å bidra i det grønne skiftet (just transition). Behov for mer samfunnsvitenskapelig og humanioraforskning for å forstå forutsetninger for transaksjoner
- digitalisering og teknologi
- samfunnsperspektiver på landbrukspolitikken
- utvikling av skog- og tresektoren
- behov for sektorsamspill og sektorovergrepene kunnskapsbehov
- nye handlingsmønstre, paradigmeskifter – delvis som følge av Covid, f.eks. økt selvforsyningsgrad
- drivere for sirkulærøkonomi og bioøkonomien i det grønne skiftet
- forståelsen for naturmangfold i næringsliv og næringsutvikling er en mulig ide for kunnskapsoppsummering.
- grenseland til helse, der mat, ernæring og miljø bør inkl. fysisk og psykisk helse/natur/landbruk.

Administrasjonen påpekte at dette er første av i alt tre runder med diskusjon av investeringsplanen. Planen skal ferdigstilles etter porteføljestyremøte i september.

Vedtak: Styret takker for orienteringen. Administrasjonen tar med innspill fra porteføljestyret i videre planlegging av investeringer.

Sak PSBIOMIL 18/21 Revidering av porteføljeplan

Administrasjonen innledet til saken med å ta en gjennomgang av saksarket. Det ble påpekt at saken kommer opp igjen i møtet juni med en kort orientering og i september som en hovedsak.

Styret ble bedt om å komme med innspill til den foreslåtte prosess for revidering av porteføljeplanen. Styret takket for orienteringen og sluttet i bredt opp om forslagene i saksarket. Styret så positivt på å kunne jobbe aktivt med planen i grupper frem mot neste styremøte, samtidig som det ble påpekt at ikke alle hadde like stor anledning til å delta i dette arbeidet. For at ikke tematikken for de ulike gruppene skal bli for begrensende, ble administrasjonen oppfordret til å dele dokumentene på Teamsrommet slik at gruppene kan se til hverandres arbeid og evt. også gi innspill på helheten. Styret sluttet seg til forslaget om et eksternt møte med aktuelle direktorater og ønsket at "Direktoratet for byggkvalitet" også skulle inviteres inn til å gi innspill til kunnskapsgrunnlaget.

Vedtak: Forslag til plan for revidering av porteføljeplanen for landbasert mat, miljø og bioressurser vedtas med de endringer som framkom i møtet.

Sak PSBIOMIL 19/21 Prosjektpresentasjon

Porteføljestyret har tidligere uttrykt ønske om å få møte og høre fra prosjekter i porteføljen.

Prosjektleder Lars H. Gulbrandsen ved Fridtjof Nansens Institutt presenterte i møtet prosjektet "Konkurrerende arealpress i Norge: Betydningen av hensynet til naturmangfold i tildelingen av vindkraftkonsesjoner".

Styret takket Lars H. Gulbrandsen for en veldig interessant presentasjon. Styret fulgte opp med en rekke kommentarer og spørsmål til Lars.

Vedtak: *Styret tar orienteringen til etterretning og takker for presentasjonen.*

Sak PSBIOMIL 20/21 Forberedelser til bevilgningsmøte 8. juni 2021

Administrasjonen innledet til saken i møte. Det ble gitt en orientering over søknadsmottak og et forslag til prosess frem mot søknadsbehandling i juni, og for Innovasjonsprosjekter også videre til høsten.

Styret takket for orienteringen og støttet i stort opp om den foreslått prosess og de konkrete foreslåtte grep vedrørende *én bloc* tildeling og avslag. På spørsmål fra styret om potensielle nedsider ved å gi en bloc avslag på alle søknader med karakter 5 eller dårligere i arealutlysningen, repliserte administrasjonen at basert på erfaringer fra tidligere utlysninger vil det være langt flere gode prosjekter i 6er og 7er-gruppen enn hva styret har midler til å finansiere. Nedsiden ved allerede nå å definere 5ere til avslag er følgelig svært liten. Styret hadde et spørsmål om dette med relevansvurderinger og hvordan disse brukes til å skille gode prosjekter. Administrasjonen påpekte at relevansvurderingen for kompetanse og samarbeidsprosjekter er en del av hovedkarakteren og i så måte inngår i totalvurdering av prosjektene. Styret var opptatt av at det ikke investeres i likelydende tematiske prosjekter og utfordret administrasjonen på hvordan dette håndteres. Administrasjonen påpekte at dette inngår som et sentralt element i porteføljestyringen.

Vedtak:

1. *Porteføljestyret tar prosedyren for søknadsbehandling i bevilgningsmøtet i juni, samt bevilgning av alle årets tre puljer med innovasjonsprosjekter, til etterretning.*
2. *Porteføljestyret vedtar i denne saken at søknader med hovedkarakter 4 eller lavere, avslås én bloc.
Forutsatt tilstrekkelig mengde søknader med hovedkarakter 6 og 7, vedtar porteføljestyret en terskelverdi på hovedkarakter 5 og lavere for avslag én bloc for søknader mottatt til Arealutlysningen som skal behandles i styremøtet i juni.*
3. *Porteføljestyret slutter seg til forslaget om en tredelt innstilling, A, B og C, som beskrevet i saksframlegget med én bloc-vedtak knyttet til A og C.*

Sak PSBIOMIL 21/21 Midler til følgeforskning for et 3. generasjons innovasjonsprosjekt

Administrasjonen innledet til saken i møte. Det ble innledningsvis spilt av en film som innrammer tenkning rundt dette med transfaglige tilnærminger til utfordringene, forstått som nye metoder for samskaping ("co-creation") og tverrfaglige tilnærminger som involverer nye aktører på nye måter i kunnskapsutviklingen, gitt vår tids store utfordringer og behov for dype endringer og transformasjoner.

Administrasjonen viste i saken til at forskning og innovasjon for endring (transformasjon) av våre matsystemer er et temaområde som finner god gjenklang i porteføljepåplanen for mat, miljø og bioressurser og i ulike andre styringssignaler og som har vært driveren for en rekke tidligere

utlysninger, bl.a. knyttet til "bærekraftige matsystemer". I saken bad administrasjonen porteføljestyret sette av midler til et følgeforskningsprosjekt som skal følge opp en rekke av parallelle eksperimenter med mål om mer bærekraftige offentlige måltider.

Styrets tilbakemelding var noe delte. Mens deler av styret opplevde saken som litt "fremmed og overraskende" og hadde litt vanskelig for å plassere dette initiativet inn i diskusjonen om andre investeringsvalg (ref sak 17 dette møte), uttrykte andre deler av styret begeistring for arbeidsmetodikk og initiativ, og de påpekte at investeringsplaner alltid må ha plass til denne type eksperimenterende arbeid. Det ble derfor foreslått at investeringsplanen for 2022-2024 har en plassholder som kan ivareta ikke planlagte aktiviteter. Styret påpekte at det ikke er åpenbart hvordan prosjektet skal forholde seg til hva et bærekraftig offentlig måltid er når svaret neppe finnes. Til dette repliserte administrasjonen at dette er noe av det som skal belyse. Styret viste også til andre initiativ som utforsker hva som er ernæringsmessige gode måltider og bad om at disse initiativene sees inn i prosjektet. Styret hadde litt vanskelig for å se hvordan følgeforskning skal koples på her. Administrasjonen avklarte dette ved å understreke at oppdraget lyses ut på Doffin som et anbud med dertil spesifiserte krav og at de best kvalifiserte vil få tilslaget.

Diskursen i styrets diskusjon av saken ble av enkelte styremedlemmer koplet til ulike vitenskapsteoretiske ståsteder og perspektiver. Styret endte allikevel opp med å anbefale administrasjonens innstilling. Styret bad om å bli holdt orientert om utvikling av prosjektet og bad eksplisitt om et erfaringsnotat ved prosjektets slutt.

Vedtak: *Porteføljestyret setter av inntil 1 million kroner til et følgeforskningsprosjekt som skal følge, fasilitere, evaluere og dokumentere pilotdemonstratoren, dekket gjennom budsjettformålet mat og bioressurser. Porteføljestyret ønsker å orienteres om resultater fra prosjektet og få tilbakemelding på erfaringer med gjennomføring.*

Sak PSBIOMIL 22/21 Videreutvikling av søknadsbehandling forskerprosjekt

Administrasjonen ved avdelingsleder for åpen forskerarena i Forskningsrådet, Petter Helgesen, orienterte om de ulike innspillene som er kommet inn etter 2020 tildelingen av forskerprosjekter. Innspillene ble gjennomgått i stort og det ble tatt opp mulige veivalg for endringer i fremtiden.

Porteføljestyret takket for en spennende og viktig orientering og gav egne innspill til hvordan prosessen kan gjøres bedre og mer robust i fremtiden. Administrasjonen takket for mange gode innspill som tas med i det videre arbeidet.

Vedtak: *Porteføljestyret tar orienteringene til etterretning.*

Sak PSBIOMIL 23/21 Orienteringer

Administrasjonen orienterte om fire saker:

- om utlysning av prosjektetableringsstøtte innenfor antimikrobiell resistens i et én helse perspektiv. Porteføljestyreleder har på fullmakt vedtatt å sette av midler i henhold til administrasjonens forslag.
- om OECD rapport om norsk landbruk. Styret ble invitert til refleksjoner over funn og anbefalinger i rapporten
- om et lavutslippseminar den 26. Mai. Styret ble anbefalt å melde seg på.
- om prosess for revidering av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning

Vedtak:

1. *Porteføljestyret tar orienteringene til etterretning.*

2. *Inntil 1 mill. kroner fra Bionær og Miljøforsk til utlysning av midler til prosjektetableringsstøtte - antimikrobiell resistens (AMR) i et én helse-perspektiv er bevilget av styreleder.*

Sak PSBIOMIL 24/21 Eventuelt

Det var én sak under eventuelt. Det gjaldt innhold på septembermøtet. Porteføljestyret ble bedt om å spille inn saker til dagsorden.

Vedtak: *Porteføljestyret bes om innspill til dagsorden. Administrasjonen planlegger opplegg for møtet videre ut fra forslag, utover fastsatte saker.*

Sak PSBIOMIL 25/21 Evaluering av møtet

Vedtak: *Administrasjonen tar med innspillene fra styrets evaluering i planlegging av møtene framover.*

Sak PSBIOMIL 26/21 Godkjenning av vedtaksprotokoll

Vedtak: *Protokollen godkjennes.*